

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

В І С Н И К

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (39)

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (39)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 3 від 18 лютого 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В., к.мист-ства Іскра С.І., к.пед.н. Головська І.В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Луцинкевич Л.А., Царик А.П.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2022. – Випуск 1(39). – 124с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2022

ЗМІСТ

<i>СЛОВО РЕДАКТОРА .....</i>	<i>6</i>

ЛАБОРАТОРІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ, МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ТА ВИХОВАННЯ

Тарашевська О.В., Цісар І.В.

Здоров'язбережувальні технології на заняттях з логоритміки	7

Калашнюк Є.Й.

Національне мистецтво як чинник формування професійної культури та компетентності майбутнього вчителя музики.....	10

Павленко М. В.

Фортепіанна мініатюра як засіб художньо-естетичного розвитку здобувачів освіти	13

Мельник А. Ю.

Інноваційні стратегії навчання для сучасної педагогіки.....	17

Нечипоренко Т.А.

Сучасні виховні технології в позакласній виховній роботі	21

Матвієнко Н.А.

Розвиток критичного мислення на уроках української мови та літератури	34

Бевз В.В.

Тестовий контроль у методах і засобах особистісно-орієнтованого навчання ...	37

Буга О.І.

Економічні ділові ігри на базі комп'ютерних технологій	43

ТВОРЧА ЛАБОРАТОРІЯ

Стасенко А.М.

Корисні поради при підготовці до ЗНО з історії України здобувачів освіти в умовах змішаного навчання	47

Бабій В.М.

Бідність в Україні: міф чи реальність	50

Марценюк О.Г.

З досвіду укладання практикуму до атестації іншомовного читання та говоріння (анотація видання).....	55

ЛАБОРАТОРІЯ МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

Сіранчук Тетяна

Екологічна стежка як перший крок до екологічної свідомості дошкільника.....	71

Щаслива Юлія	
Використання елементів арт-терапії в корекційно-виховній роботі з дітьми	74
Кича Наталія	
Педагогічні умови підготовки вчителя початкових класів до організації освітнього процесу в дистанційному режимі	78
Зінченко Віта	
Теоретичні основи впровадження змішаного навчання в систему підготовки майбутніх вчителів початкової школи	82
Присяжнюк Д.С., Мартинюк Ю.Г.	
Вінницькі силовики на міжнародній арені	88
Романуха Ю. В., Кушко І. С.	
Минуле та нові звершення Обласного наукового ліцею-інтернату КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»	92
Клапко С.В.,	
Видатний український мислитель і письменник Сковорода Григорій Савич	
Конкурси	97
Вимоги до підготовки науково-методичних статей з Збірника «Вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	104
Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел з урахуванням національного стандарту України дсту 8302:2015	118
Вимоги до підготовки науково-методичних статей збірника «Вісник науково-методичних досліджень» Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу»	124

спільної діяльності дорослих і дітей, при якій всі члени колективу приймають участь в плануванні, проведенні і аналізі роботи. Діяльність носить колективний творчий характер і направлена на користь далеким і близьким людям. Діти і дорослі, як товариші по спільній справі піклуються про покращення, зміни життя і самих себе,

планують, організовують, аналізують свою діяльність всі разом, це усвідомлення і вибір думки, ідей кожного, формуючи в діяльності відносини дружби, поваги, взаєморозуміння і піклування. Таким чином чітко виділяються три опори: людяність, діяльність, творчість.

*Стаття надійшла до редакції
12 січня 2022*

РОЗВИТОК КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

УДК 373.5.016:159.995.4]:[811.161.2+821.161.2

МАТВІЄНКО Н.А.

*вчитель української мови та літератури Обласного наукового ліцею-пансіону
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Постановка проблеми. Значення освіти, її зміст, форми та методи навчальної діяльності постійно змінюються. Завдання сучасної школи - допомогти учням стати поінформованими, активними, самостійними і творчими особистостями, здатними адаптуватися до швидких змін у світі. Формування таких особистостей вимагає нових підходів до навчання. Саме тому у Національній доктрині розвитку освіти визначено оновлення форм організації навчально-виховного процесу одним з пріоритетних напрямів державної політики у розвитку освіти.

У сучасному світі зростає роль умінь здобувати, переробляти інформацію, одержану з різних джерел, застосовувати її у повсякденному житті та для самовдосконалення.

Джон Дьюї, видатний американський мислитель, колись сказав, що фундаментальна мета сучасної освіти

полягає не в наданні інформації учням, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення, навички мислення, котрі дають змогу адекватно оцінювати нові обставини і формувати стратегію подолання проблем, які у них криються. Тому розвиток критичного мислення й досі є одним з важливих завдань навчально-виховного процесу.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Дослідженнями критичного мислення займалися Дж. Дьюї, К. Ясперс, М. Хайдеггер, Х.-Г. Гадамер, Е. Фромм. У своїх працях вони довели, що критичність – це ключовий елемент інтелектуальної діяльності особистості, необхідний у формуванні нових життєвих пріоритетів. Теоретико-методологічні основи розвитку критичного мислення описували Є. Архіпова, А. Байрамов, І. Баранова, І. Бех, Н. Бібік, В. Білоусова, А. Бойко, Т. Воропай, Н. Вукіна, Н. Дементієвська, Д.

Джумалієва, Б. Зейгарник, В. Ільїн, С. Король, В. Краєвський, Г. Липкіна, М. Махмутов, Є. Полат, О. Пометун, Л. Рибак, В. Савельєв, С. Сисоєва, В. Сінельнікова, І. Сущенко, М. Скаткін, С. Терно, О. Тягло. Дж. Андерсон, В. Біблер, Б. Блум, Дж. Брунер, Д. Вількєєв, Дж. Гілфорд, З. Калмикова, Д. Клустер, А. Кроуфорд, М. Ліпман, І. Лернер, Д. Макінстер, О. Матюшкін, М. Махмутов, С. Метьюз, С. Міллер, Д. Надлер, Д. Рійз, В. Саул, Р. Солсо, Р. Стернберг, О. Тихомиров, П. Фрейре, Д. Халперн, Ш. Хібіно, Д. Шавер розглядали критичне мислення як пізнавальний процес людини.

Мета статті – розкрити суть, значення та методи розвитку критичного мислення, зокрема на уроках української мови і літератури.

Виклад основного матеріалу. Критичне мислення займає 2 позицію серед найзатребуваніших компетенцій у 2020-2021 роках. Через велику кількість й легкодоступність інформації зростає необхідність навичок її відбору, аналізу та правильного переосмислення. Тому особистість 21 століття повинна вміти критично сприймати інформацію, аргументовано відстоювати власну думку, розуміти і приймати рішення. Що таке критичне мислення? Коли і де його застосовувати? Як критичне мислення можна використовувати на уроках української мови і літератури? Дуже важливу роль у процесі навчання відіграють запитання. Щоб учень став активним під час навчання, потрібно “увімкнути” його мислення. Навчальний зміст як процес мислення скеровується запитаннями. Для того, щоб змінити запитання, потрібно змінити напрям запитання. Запитання – це, ніби сірник, який “запалює” процес мислення. Критичне мислення – це явище

багаторівневе й складне. З педагогічної точки зору критичне мислення – це комплекс мисленнєвих операцій, що характеризується здатністю людини:

- ставити запитання, аналізувати, висувати гіпотези;
- оцінювати інформацію з будь-яких джерел, бачити проблеми;
- порівнювати та оцінювати альтернативи, синтезувати;
- приймати рішення та обґрунтовувати його, робити свідомий вибір.

Ці мисленнєві операції потрібно постійно тренувати і вдосконалювати.

То який він – урок з розвитку критичного мислення?

Для розвитку критичного мислення найкраще використовувати тип уроку набуття нових знань або формування умінь. Такий урок має традиційну складову: вступ, основна частина та підсумки.

Під час **вступної частини** уроку потрібно запропонувати учням такі методи й завдання, які допоможуть учням:

- 1) пригадати раніше вивчене;
- 2) зробити роботу над помилками;
- 3) зосередити увагу на новій темі;
- 4) створити контекст для сприйняття нових ідей;
- 5) сформулювати позитивне ставлення, зацікавленість у процесі навчання.

Під час вступної частини уроку з розвитку критичного мислення учитель стимулює учнів до роздумів, уважно

Кубик Блума

вислуховує їхні думки, ідеї, шляхи вирішення проблемної ситуації. Ставлячи навідні запитання, учитель допомагає учням розв'язати завдання. На цьому етапі можна використати такі прийоми як кластер, асоціативний куш, мозковий штурм, кубик Блума, дерево передбачень, істинні та хибні висловлювання, кошик ідей, вірю – не вірю, робота в парах тощо. Вступна частина уроку з розвитку критичного мислення завершується тим, що учитель озвучує нову тему і результати, яких слід досягнути, та стимулює учнів до усвідомлення їхніх власних цілей навчання.

ПРИКЛАД

Під час вивчення або узагальнення теми “Односкладні речення” на уроці з української мови у 8 класі можна використати кубик Блума.

Основна частина триває до 30 хвилин. Протягом цього часу учитель спонукає до дослідження, осмислення матеріалу, а також учні відповідають на поставлені запитання. Учитель вчить учнів

Прийом рефреймінг

Негативні риси	жадібність	лицемірство	зздрість	єдина ціль-збагачення
Позитивні риси	економний	працьовитий	любить землю	
Мої враження				
Висновки				

формувати власне ставлення до теми. Учні порівнюють свої очікувані відповіді з реальними твердженнями, застосовують

новий матеріал на практиці, використовуючи набуті знання,

Чи міг змінитися Тетрасим Калитка?

• ПАДН-формула

П (позиція) – “Я вважаю, що...”

А (аргумент) – “Щому що...”

Д (докази) – “Я можу це довести на прикладі...”

Н (наслідок) – “Щому я роблю висновок, що...”

уміння, навички, роблять висновки щодо засвоєного матеріалу.

Ефективними методами під час основної частини уроку є: дебати, дерево рішень, дискусія, Діаграма Венна, займи позицію, кластер, круглий стіл, ментальна карта, метод опорних слів, порівняльна таблиця, Т-таблиця, тонкі і товсті запитання, фішбоун, читаємо та узагальнюємо в парах. Також використовуються такі прийоми як рефреймінг, ПАДН-формула та прийом “Питальні слова” та інші.

ПРИКЛАД

Під час вивчення фрагмента твору “Сто тисяч” на уроці з української літератури у 8-му класі можна використати такі прийоми

Третій етап уроку – найважливіший для розвитку критичного мислення в учнів, бо його основними завданнями є узагальнення, **систематизація вивченого й рефлексія** щодо процесу і результатів навчальної діяльності. Цей етап триває до 10 хвилин. Учні разом з учителем узагальнюють вивчене, обмінюються думками, висловлюють особисте ставлення.

Дієвими методами розвитку критичного мислення на цьому етапі уроку є аркуші оцінювання та самооцінювання, есе, ковдра ідей, сенкан, твір-п'ятихвилина, шість капелюхів та інші.

ПРИКЛАД

Завдання 1. Написати есе на тему “Яким я бачу своє життя через 10 років” на уроці української мови.

Завдання 2. Скласти сенкан до образу Тараса Шевченка.

Висновки. Отже, критичне мислення відіграє надважливу роль у житті кожного.

Тому цю навичку потрібно постійно розвивати та тренувати. Сучасний школяр не може бути успішним, затребуваним у суспільстві, якщо йому не властиві такі риси критичного мислення, як: відповідальність, цілеспрямованість, самостійність, самоаналіз, самоорганізованість та дисципліна. Усі ці риси та якості можна сформувати на уроках української мови і літератури, використовуючи різноманітні методи та прийоми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Загашена І.О., С. І. Заїр-Бек, І. В. Муштавінська. Вчимо дітей мислити критично. – СПб: «Мова», 2003р.
2. Загашена І.О., С. І. Заїр-Бек. Критичне мислення - технологія розвитку. – СПб: «Скіфія», 2003р.
3. Іванова О. Навчаємо критично мислити// Відкритий урок. – 2007 – лютий.
4. Критичне мислення на уроках української мови та літератури. / Упоряд. Крайня М.І. - Харків «Основа», 2009.
5. Національна доктрина розвитку освіти//Дошкільне виховання. – 2002. - №7.
6. Пометун О.І. Урок, що розвиває критичне мислення. 70 методів в одній книзі: навч.-метод. посіб./О.І. Пометун. – К., 2020. – 104 с.
7. Тягло О.В. Критичне мислення: Навчальний посібник. – Х: Основа, 2008. – 189.

*Стаття надійшла до редакції
12 лютого 2022*

ТЕСТОВИЙ КОНТРОЛЬ У МЕТОДАХ І ЗАСОБАХ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

УДК 373.2:37.091.26

БЕВЗ В.В.

*спеціаліст вищої категорії, викладач-методист
факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

Анотація. У статті розкрито важливе значення розширення меж використання технології тестування в процесі викладання психолого-педагогічних дисциплін. Показано можливість оптимізації освітньо-виховного процесу за допомогою використання тестів різних рівнів складності.